

Berättelser från Tössebäcken

Berättat av Ragnar Hägg och Karl Jansson

*Berättat av Ragnar Hägg och Karl Jansson under 1980-talet och nedskrivet av Sten Sundberg.
Senare förklaringar har lagts till inom [].*

Ragnar och hans far fiskade på isen och hade åkt ut med en släde på isen till Djupskär. När de var där så kom det en fruktansvärd tjocka så de tappade bort sig helt. De satte av mot land men i Ragnars tycke för långt åt öster. Han övertalade sin far att åka längre västerut, och se - de hamnade rakt på Laxgösen. (Laxgösen är egentligen de små skär som ligger söder om Grönskären)

En gång fick Ragnar en stor ål på 4,2 kg. Den var helt folkilsken och bet honom i tummen så att han fick en blånegel.

Vid Ekströms [Tössebäcksvägen 38, där Ragnar växte upp] fanns en ganska bred brygga där de tvättade mm.

Det fanns ett (+två) hus vid [Tössebäcksvägen 48]. Där bodde Gunnar Åberg.

Vid Hellstadius brygga [vid berget mellan Tössebäcksvägen 48 och 50] fanns en liten badpaviljong som revs för sådär en 20 år sedan.

Det finns ett vrak vid pricken vid Tömmen. [Troligen avses Löva, enligt Fornsök]

Ragnar Hägg ~1976-82

På Stensön bodde en gång en tokig amerikanare. En gång stod han på sin sida av en stor råk med en revolver i handen och skrek: "Den som kommer över råken skjuter jag!"

Ruinen på Fiskholmen är efter en nätbod. (ovisst vem som hade den) Den stod kvar när Ragnar var ung. Där fanns även en liten odling.

Ragnars farfar odlade på Hästuvan.

Ragnar Hägg ~1983-86

Ragnar Häggs pappa [Axel, f.1880] hjälpte till på fyrskepp vid Megrund en sommar, troligen under första världskriget.

Karl Sundberg [Sten Sundbergs farfars far] hjälpte Ragnars pappa med tapetsering. Han var även med och byggde "Carl-Peder" [på Vänsbergs eller Risvikens varv?]. Det var Kallin som stod för byggandet.

Tösse stationshus ska vara byggt av tegel från Vänsbergs tegelbruk.

Kvarnen som ska ha stått mellan [Tössebäcksvägen 31 och 42] fanns troligen på 1800-talet. Ragnar kom inte ihåg den. En gubbe Lindström berättade för Ragnar att han mindes den. Ragnar kom ihåg hur de använde en handkvarn, ca 7cm hög, 70cm i diameter med ett handtag. De malde havre under första världskriget och gjorde plättar. Det var olagligt.

Ragnars pappa hade en mjölsäck och flera sockertoppar när det blev ransonering. Någon officiell person skulle syna vad folk hade i lager för att se hur länge de kunde klara sig på det. Då fick de färre [ransonerings]kuponger.

Gustav i Kila(rne?), Adel och Edvin använde stugan [fiskarkojan] på Grönskären. De låg över när de fiskade.

"Enheta", ett vrak.

"Paul" vid Länsmansholmen köptes "oppröten", gick med några vedlaster innan den sjönk. [enligt Fornsök finns vraket på västra sidan av Långudde]

Grundet mellan Stensön och Stora Kalven kallas Mörtegrund.

"Paraplyn", ett skär/grund mellan Sandön och Gullsudden(?).

"Kôvane", vid/sydväst/sydost om Drängholmen.

"Katta", troligen Norra Kattholmen.

Ett grund, "Häggrosa", utanför Länsmansholmen vid Topperud.

"Gäddevika" vid "Mövik". [det finns ett torp, Gäddeviken, väster om Långeviken i Ånimskog, Hängelö]

Det fanns ett "Tössebageri" i Stockholm. Nån Freudenthal hade något att göra med det.

Vid Ris udde, åt norr, fanns en liten smedja vid en liten "kula" vid nätboa. Varvsstapeln fanns där stugan ligger nu. Ekstockar fanns kvar länge.

Första motorbåten på Vänern var Heschels(?), en skeppare från Torsö, Elsas från Otterbäcken. En jolle med en 3-4 hk motor drog fartyget, Man styrde med nån sorts tömmar.

Schyman med "Matilda" var Boströms förste skeppare. [Broströms?]

Ragnar Hägg 1988-07-12

Ragnar Hägg (?) var en gång ute och fiskade på Dalbosjön. Det var alldeles lugnt. Plötsligt fick han syn på något konstigt: En telefonstolpe och ett dass kom sakta glidande över vattnet. Han begrep först ingenting. När det kom närmare såg han vad det var: en liten lastskuta som var så nedlastad av kvarts att det på lite avstånd bara var masten och den lilla förarhytten som syntes.

Ragnar Hägg (troligen) ~1978-84

En fiskare råkade en gång ut för en storm när han var ute på Vänern med sin snipa med kultändarmotor. Vågorna började slå in i båten och eftersom fiskaren hade fullt upp med att styra hann han inte ösa. Vattnet steg oroväckande, men när det nått upp en bit började balanshjulet svepa ut vattnet ur båten.

? 1978-84

När Karl Janssons far bodde i Nösslerud, "han var väl 12-15 år" var han en gång vid Risviken. Ur en jordkula kom då en liten kärring och sa ungefär: "undrar om det är lika trångt i himmelen". Det fanns en takås på stugan [jordkulan]. Spåren finns kvar än idag.

Vid ett berg vid Risviken bodde under Karls fars tid en gubbe som kallades Snôbben [Snobben i Tösse] i ett hus. Vid högvatten kunde han sitta inomhus och meta. Karl hjälpte sin far när de köpt Risviken att ta vara på murarna [från det huset].

Det bodde kvar folk längst på Storön, till 1937. Där fanns det två stugor.

Nätboden på Fiskholmen användes av Karl Larsson som bodde innanför i ???. Han hade varit fyrvaktare på Megrund (enligt Ragnar var han skeppare på ett fyrskepp vid Megrund). Karl visste inte om han hade byggt kojor. [enligt Svenska Fyrsällskapet tjänstgjorde Karl Petter Larsson 1912-1919 som fyrbiträde]

Karl fick en gång följa med sin far till en gubbe för att köpa en ko. De gick in i en liten laggård med en dörr, inte högre än någon meter. Fadern frågade hur hon skulle komma ut och gubben svarade: "Dä går allt bra, ho böjer bare på knäna", och det gick! Sedan gick de in i huset för att betala. Den dörren gick väl hit på mig. (uppskattning 1,30)

Karl Jansson ~1983-85

Ragnar var utanför norra udden på Grönskären i båten. Då fick han se en stor våg komma. Han tog sig innanför udden. Vågen slog över udden. [nedskrivet ur minnet 2022]

Ragnar

Berättat av Ingvar Sundberg

För många år sedan var det två finnar, vana skogshuggare, som högg timmer på Sandön. En av dem hade lutat sin yxa mot en stubbe eller en sten. När ett träd fälldes föll det på yxans skaft. Yxan flög iväg med en väldig fart och högg av hakan på en av dem. Det var vinter och den andra hjälpte honom iland över isen.

Ingvar Sundberg ~1984

Förr i tiden hade de på Bärön en ox. På hösten när de inte behövde den i jordbruket längre rodde de över den till Sandön där den fick hjälpa till att dra små järnvägsvagnar i ett sandtag.

Ingvar Sundberg 1984-04

Någon vid namn Belsing ska ha byggt fiskarkojan på Grönskären.

Ingvar Sundberg 1986?

Ett år var det två älgar som brukade ligga och sova på gräsmattan i sommarstugan [Sundbergs]. Då försökte Ingvar skrämman bort dem dels genom att ha en transistorradio på och dels att ha på trädgårdsbelysningen. Det dröjde inte länge förrän det var fyra älgar som höll till i trädgården.

Ingvar Sundberg 1986?

En gång fick Ingvar syn på en älg som stod alldeles utanför staketet. Han var då på andra våningen. Han rusade ut på balkongen och skrek för att skrämman bort älgan, som stod kvar och tittade på honom. Då sprang han ner och ut och började kasta sten på den. Ingenting hände. Då sprang han iväg och hämtade ett metspö där en konservburk var fästad. Det hade använts för att rensa ur hängrännor. Sedan rusade han ner igen och slog metspöt så hårt över ryggen på älgan att det gick av. Älgan sprang iväg. Ingvar fick tag i den delen av metspöt där konservburken satt fast och rusade efter ut på vägen och upp mot Mobergs stuga. Då kom älgkon på att hennes kalv hade sprungit åt andra hållet och vände, sänkte huvudet och rusade mot Ingvar som flydde ut på vägen där han slog metspöt mot asfalten för att älgan skulle blir rädd. Då försvann den.

Samtidigt kom ”John på Bäckan” [John Jansson] som varit på kafferep hos Mobergs ut på deras veranda och sa: ”Mycket har jag varit med om men jag har aldrig sett nån som jagat älg med metspö!”

Ingvar Sundberg 1988-07-21